

South Europe

Economic Crisis: Rural/urban disparities, regional convergence, poverty and exclusion

Criza economică recentă a avut un impact major asupra milioane de cetățeni europeni, mulți dintre aceștia pierzându-și locul de muncă sau având scăderi importante ale veniturilor. Aceste efecte negative au condus la creșterea sărăciei și a excluziunii sociale. Așadar, prin procesul de divergență, la nivelul Europei de Sud au apărut o serie de efecte negative :

- Discrepanțele economice urban/rural au crescut;
- Decalajele economice sunt foarte vizibilă pe interfața estică a UE;
- Arealele cu un potențial scăzut de interacțiune cu facilitățile urbane se regăsesc într-un proces de tranziție de la izolare la pierderea conectivității;

Strategia Europa 2020 își propune prin prioritățile sale să reducă sărăcia și excluziunea social, acest demers fiind posibil prin scăderea șomajului, creșterea calității locurilor de muncă, dezvoltarea de noi aptitudini și specializări precum și o reformă pe piața forței de muncă. Grupurile defavorizate social (în special femei, bătrânii, populațiile de alte etnii) ce se află în pragul critic al sărăciei și al excluziunii sociale sunt vizați în aceste priorități, iar rezultatele politicilor la nivel European ar trebui duce la coeziune social precum și coerență social.

Analiza acestor problem sociale la nivelul întregului spațiu UE au la bază rațiuni economice: Europa trebuie să își folosească resursa de forță de muncă la maxim pentru a face față provocărilor referitoare la îmbătrânirea populației și pentru a-l crește competitivitatea la scară global. În aceste circumstanțe, regiunea de Sud a Europei are ca scop atingerea obiectivelor impuse de legislația UE.

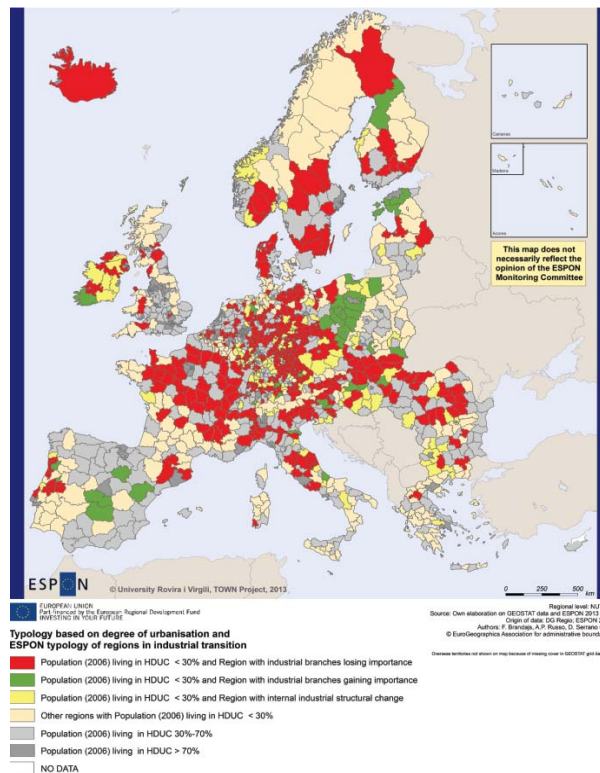

Figure 1

1. Tendințe la nivel European

Creșterea numărului de state membre la 28 (și în curând cu alte state) a provocat schimbarea unor politici centrate pe competitivitate sau coeziune internă la nivelul UE, în special datorită decalajelor inerente între diferite regiuni. Rezultatele diferitelor studii ESPON evidențiază potențialul și oportunitățile capitalului teritorial și al diversității economice, dar, în același timp, scoate în evidență patru provocări majore pe care Europa le are de rezolvat :

- Schimbările demografice datorate unei populații ce îmbătrânește și migrează afectează spațiul UE în maniere diferite și creează teritorii disperse precum și disparități demografice;

- Este evident creșterea interacțiunii între țările dezvoltate din UE și țările aflate la periferie îndeosebi prin presiunea migrației asupra țărilor mai dezvoltate. Efectul advers este declinul demografic vitalitatea economică a periferiei, ce își pierde din forța de muncă;

- Integrarea UE în competiția economică la scară global se produce într-un ritm rapid, oferind posibilități majore pentru a dezvolta regiunile inovatoare dar, în același timp, se realizează un decalaj puternic față de regiunile periferice.

- Schimbările economice au afectat orașele în funcție de dimensiunea acestora. În timp ce aglomerațiile urbane de mari dimensiuni s-au adaptat schimbărilor economice, orașele mici și mijlocii au în continuare problem în a-și regăsi identitatea economică.

- În ceea ce privește regionalizarea, o interacțiune mai puternică cu vecinii UE a conferit o serie de oportunități, dar și amenințări (conflicte geopolitice, presiunea migrației) ce pot duce la riscuri necunoscute sau piedici în integrarea economică a UE.

Pentru a evita un viitor declin economic sau social la periferia Europei, problemele prezentate anterior au o importanță aparte și au nevoie de o abordare separată. Prioritățile europene pentru acest subiect trebuie traduse într-o multitudine de acțiuni la diferite nivele și scări de analiză pentru reduce rata sărăciei, crește nivelul de educație sau integrarea populației nespecializate în piața forței de muncă. Toate aceste acțiuni au ca scop creșterea economică a periferiei UE, o creștere de care au urgent nevoie.

Proiectul TOWN indică faptul că aceste regiuni ce își bazează economia pe sectorul industrial iar distribuția urbană este caracterizată prin orașe de dimensiuni mici tind să devină fragile în comparație cu regiuni similar cu zone urbane de dimensiuni mari.

Chiar și așa, datele la nivel regional evidențiază disparități economice considerabile. Țările nordice au un caracter mai puțin pronunțat al decalajelor economice dar în același timp, Europa de E și Europa sudică se confruntă cu inegalități teritoriale puternice.

Regiunile de graniță sunt considerate regiuni periferice, datorită caracterului opac al granițelor. Totuși, conceptual de periferie rezultă din organizarea spațială ierarhică a UE. Ca și consecință, efectul principal al acestor regiuni este stagnarea sau declinul economic datorat unei slabe polarizări.

Tendința generală a populației la nivelul UE este de a migra din Est și Sud către regiunile vestice și nordice. Europa Estică, afectată de un declin general al populației (migrație și procesul de îmbătrânire) prezintă toate caracteristicile unei regiuni repulsive (excepție făcând zonele metropolitane).

Scopul tematic și contextul politicilor descrise mai sus relevă nevoia pentru o mai bună

înțelegere a modelelor teritoriale ale sărăciei și excluziunii sociale în zonele periferice ale EU. Cunoașterea teritoriului în acest domeniu pot crea premisele pentru ca factorii de decizie să dezvolte măsuri adecvate pentru regiuni și polii de creștere urmând o abordare ce ia în calcul oportunitățile de dezvoltare și potențialele bariere.

2. Tendințe macro regionale în Europa Sudică.

Analizând sărăcia, rezultatele proiectului TISPE relevă faptul că, la nivel macro-teritorial cele mai mare rate ale sărăciei sunt în țările mediteraneene și în Turcia, iar cele mai scăzute valori sunt în Europa nordică și cea centrală.

La un alt nivel de analiză, Figura 3 evidențiază diferențe substanțiale în cazul regiunilor aflate în pragul sărăciei (AROP- at risk of poverty rate). În patru țări din Europa Centrală (Austria, Belgia, Germania și Olanda) rata sărăciei este mai ridicată în zonele urbane comparativ cu cele intermediare sau cele rurale. Pentru celelalte douăsprezece țări pentru care s-a realizat studiul, rata sărăciei este ridicată în zona rurală precum și în cea intermediară.

Cea mai puternică asociere cu ruralitatea se regăsește în țările din zona mediteraneeană (Spania, Portugalia, Grecia și Italia).

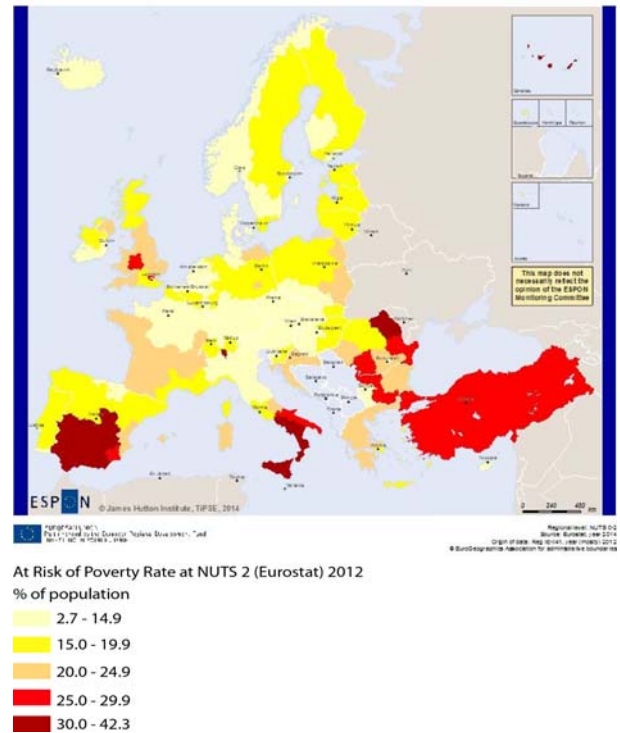

Figure 2

La un nivel de analiză regională, cele mai mari decalaje economice sunt identificate în Spania, Italia și România. Regiunile de nord din primele 2 țări trebuie să facă un mic efort în comparație cu cele din sud ce întâmpină mari probleme în combaterea sărăciei și a excluziunii sociale. În România, decalajele sunt și ele o problemă ce duc la rupturi teritoriale și de coeziune socială.

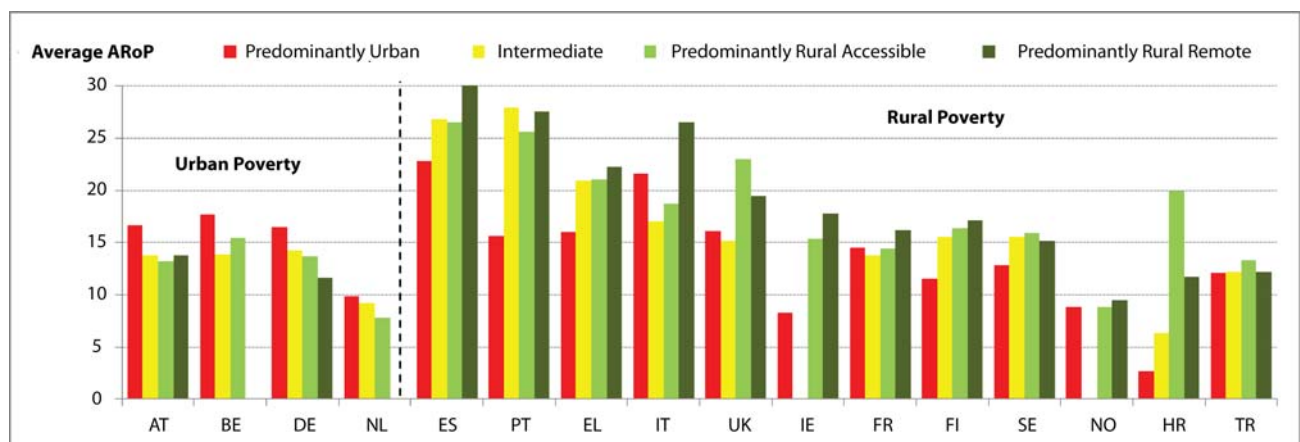

Figure 3

În aceste condiții, rolul orașelor mici și mijlocii devine important în regiunile periferice. Așadar, există o nevoie urgentă pentru a articula strategiile europene, naționale și regionale în vederea asistenței acestor orașe. Devine important pentru viitoarea lor dezvoltare și pentru calitatea vieții a cetățenilor din aceste regiuni. Inovația este o componentă cheie pentru dezvoltarea teritorială și pentru coeziunea socială, dar acest concept cheie este rar prezentat în cadrul politicilor pentru orașele mici și foarte mici. Orașele izolate încep să piardă din populația tânără, cei ce pot avea un impact asupra inovației precum și asupra vitalității economice a zonei.

Aplicația practică, ce se va desfășura pe teritoriul județului Botoșani în perioada 3-4 octombrie propune o observare a realităților teritoriale specifice unei regiuni periferice (declin industrial, îmbătrânire a populației, migrație puternică, fragmentare a zonei agricole ori conectivitate redusă între zonele urbane și cele rurale). Efectele negative ale periferizării au transformat regiunea în una din cele mai sărace și subdezvoltate regiuni ale UE.

Scopul întâlnirii, acela al promovării conceptelor din proiectele TIPSE și TOWNS va fi atins prin observații asupra realității existente în orașele de talie mică și foarte mică din județul Botoșani. Așadar, întâlnirea din Octombrie 2014 propune o mai bună înțelegere a conceptelor de sărăcie, excluziune socială, inegalități economice și disparități rural/urban printr-o activitate practică ce va avea observații tangibile ale conceptelor utilizate la scară largă de ESPON și UE.

Informația publicată în acest raport este preluată din următoarele proiecte ESPON : TIPSE Draft Final Report, TOWN Draft Final Report & ESPON Atlas – Territorial Dimensions of the Europe 2020 Strategy.

The ESPON on the Road project

The ESPON on the Road Project is a Transnational Networking Activity of nineteen ESPON Contact Points, financed by the ESPON 2013 Programme with the aim to bring the results of applied research on European territorial development closer to decision making.

The ESPON 2013 Programme is part-financed by the European Regional Development Fund, the EU Member States and the Partner States Iceland, Liechtenstein, Norway and Switzerland. It shall support policy development in relation to the aim of territorial cohesion and a harmonious development of the European territory.

For more information visit the project website or follow us on Facebook or twitter.

<http://esponontheroad.eu>

